

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentarius in universam Aristotelis - Cod. Ettenheim-Münster 157

Aristoteles

[S.l.], 1611

Qvaestio III.

[urn:nbn:de:bsz:31-117375](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-117375)

QUESTIO III.

Quomodo scientia ab alijs cognitionibus differat?

Non e' apud scientiam cum dubitatione conferro
quandocumque scia e' assensu et iudicio certum
Dubitatio e' nulla iudicium e' quod dubitare
e' quasi in aequilibrio suspensa neutri parti
contradictionis assensum vel dissentiu p'bere
vel quod neutra parte iuffi ientia notitia
vel quod utraq' no' equalia volunt. ut h'c doat
S. Th. q. 14. de veritate. a. 1. et 2. q. 12.
d. 62. c. 5. Omnia igitur dubitatione atq'
etiam erroneis habitibus ac notitijs sciam com
parans t'm cum illis cognitionibus quatuor
tio facta e' in 2. q. proo. ep. h'c. b. d. c. 3.

ARTICULVS .3.

Quomodo scientia ab opinione differat?

De ista q. fuit agit h'c l. 1. d. 2. c. 20.
ep. que notandum: Opinione e' noma' agere
atq' subinde ita late usurpati et ois cogitio

quo est demonstrativa scilicet, vel principium
intelligenti vocatur opinio, per se si ad illam
speculativam pertinet. Ita. S. Th. intellexit
accipitur ab eodem fonte in. 2. et de
sensibilibus: Cognitio de his quae accipiuntur ut
contingentia se aliter habent. Dico, ut con-
tingentia, quae auctore scilicet etiam circa esse
necessarij sunt opinio quae vel non constat tota aliter
sita, vel tamen per veritatem probabile occidit.

Ita opinio, in eodem auctoribus vi. 3. de anima,
t. 159. his tribus modis amitti potest. Primo
per mutationem rei seu obiecti, ut si quis dormi-
te largiretur continuare assensum de dormiente.
Secundo oblatione, ut si quis materialiter et for-
maliter obiecti. Tertio si contraria ratio per
habiliorem occurrat.

Hoc modo sumpta opinio est quasi quaedam
legis aeternae generale, continetur sub se aliquid
speculativum, talis sive intuitiva cognitio qua evidenter
cognoscimus obiecta contingentia. ut si passim
tem huius auditorij esse alium, et nos in eo jam
vivere ac sensibile. Quae cognitiones a se

Opinio 3 modis
amittitur.

1. species opinio
nisi cognitio speculativa
speculativum, talis sive
intuitiva cognitio qua
evidenter cognoscimus
obiecta contingentia.

differant pp maiestatem obiecti coadungatis
 plura ipsis species e fides (humana) na ^{2. species}
 da divina flati nil cogitatum q e iudicium ^{e fides humana.}
 quo contentinet vel dissentimus alium ppi ob
 iectum pp dicentis auctoritatem. Porro ut
 fidem duo requirunt. Primum ut res credenda
 ab aliquo dicatur aut scribatur: Alterum ut q
 dicit verax et fide dignus sit ut recte doceat
 Conim. c. c. 26. q. n. a. 2. q addunt credenti
 aliquando utramq e obfusca et incerta,
 qe scilicet is q credit nec addunt dicentem
 ipso, necq etiam evidentem scit, illa no potest
 fallere et no mentiri. E contrario aliquando
 utramq e evidens, quod cum fit vocatur fides cui
 deus in testificante, nam licet tunc res quam
 tali fide credimus in ipsa se o sit evidens
 qe tu testis quod utramq e mihi evidens deo
 etiam rei credendo saltem aptissima quam
 deus evidenter communit, respectu credentis
 pp quam fides merito dicitur evidens in alio
 nampe in teste huiusmodi fides habet q ex multo

verbis aut scripserit intelligit Romam esse
ibi summi pontificis residere. euidenter
in tali credenti conebat prius hanc a multis
dici aut scribi; deinde quodammodo euidens non
valiter saltim est, eos qui talia dicunt ac scribunt
veros esse, quodammodo non possibile moraliter
est tot ac tales homines in asserenda re talia
ita conspirare. Dicitur quodammodo
solius Dei auctoritas supra et non infalli-
bilis est quod non sit error et infinite longi-
tudine non vult non potest fallere et non sit error
infinite sapiens utique veritas dicitur, falli
non potest.

3. species
opinio

Alia species est opinio
precepta sumpta quod deest tibi pro, iudicium incertum,
quo illud assensit vel dissentit uni parti contra-
dictionis, cum formidat oppositi. Dicitur
tunc iudicium incertum, excludit proxi-
mum intelligentiam, suam, et iudicium sine
inertali re non cognito, et coniectura etiam opinio
talia sumpta quod tunc non euidens vel in-
certitudinem de proxi-; propterea dubitatio, quod
quam neutri parti contradictionis proleber assensum
aut dissentens. De iudicium oppositi

fides divina q̄ certior ē oī humana cogitatio
 que et p̄ quā hinc oī formidiales rebus a Deo
 revelatis; item deus excludit hanc fidei et prin-
 cipiorum intelligentiā, q̄ ut *Artes Doct. 1. Post.*
c. 2. ita certum faciunt scientem ut de falsitate
 oppositi aque certus sit ac de veritate prin-
 cipiorum ac conclusionis; oportet. n. magis scien-
 tia inquantabilem ē, tam circa p̄missas quā
 circa conclusionē. Sed difficile ē qd̄ p̄ formidi-
 nem intelligatur, quodammodo *Artes 1. Eth. c. 3.*
 docent, et ex p̄sentia teste multi etiam fal-
 sissimis opinionibus sine oī timore aque fir-
 mitate atq̄ dī fidei firmissimis adherent.
 Adco iam dubio tu. 3. n. 4. v. ex tōi dubia
 sufficere formidinem virtuatē seu radicem
 tam q̄ si licet oī ē aliquid actualis timor
 vel dubitatio sed nil aliud quam quod opinio.
 Debet ēē talis assensio sine iudicium, cui ex
 parte obiecti formalis vel materialis oī repug-
 net sub eī falsum. Itaq̄ hanc opinio multū a
 sua discrepat ad quā, ut tu ex p̄sentia *Ed.*

Xarrestimus.

hac. q. contra natura sunt. Quia claritas
sua eadem est, et in certitudine sine ne-
cessitate obiecti materialis, quia possibile non
est ea aliter habere. Etiam certitudo
sua necessitas obiecti formalis: et etiam
sibi formalis sua mediam non debet se aliter
habere posse. Quia denique certitudo per
partem suam nimiam ut quae est, esse et sui-
dentem non habet certitudo sibi praesens,
utrumque obiectum aliter se habere non potest, et
consequenter oppositum non possibile est. Ex quo
7. primo et tunc non repugnant opinioni; 3. tunc
non et idem non repugnant quia natura in ad
opinionem non sunt.

Ex his sequitur primo quod recte docentur Comin. mistio
a. 2. suspicionem fore tunc accidentaliter ad opinionem.
Differre, nam suspicio ut colligitur ex. 5. Th. in
2. 2. q. 60. a. 3. et. 4. est opinio ex leuibus signis orta
per quam est totaliter inclinatus intellectus suspicantis
ad unam partem contradictionis licet magis delecto
minetur in hanc quam in aliam, ut ait idem. q. 104.
l. 1.

Legitur 2do quod recte docet Scot. i. Part. q. 8.
 c. 2. contra Comib. etiam fidem humanam con-
 cernit q̄ ō ē euidens in testamento ē speciem
 opinionis propter sumptum tam q̄ etiam illis assensu
 cui formidine conuincit a, et p̄ ē uery et falsy;
 tam q̄ fides humana ut. S. Th. in. 2. 2. q. 4.
 a. 5. bene colligit ex Arist. b. Eth. c. 3. non
 ē habitus uery q̄ si uisus illud; tam q̄ fides
 i. Top. c. 5. ait quod fides ē humana, nam diui-
 na ē uisus illud, ipsi incognita ē uidera ē
 uehementis opinio, eaq̄ pp̄ inter locos dialecticos
 uery etiam ē auctoritas humana: nec obstat
 quod Comib. obijciant fides humana obiectu
 formale ac motuum speciei differre ab opinio
 obiectis formalibus q̄ opinio obiectu sumpta, ō
 ē minima species de p̄inde ac sic demonstra-
 tiva q̄ quodam subalterna habet sub se ali-
 as minores q̄ raritate medietate p̄ habitum
 species opinio, tra subalterna, tunc minima, ni-
 ter quas una etiam ē fides humana, saltem illa
 q̄ ō ē euidens in testamento, euidens n. can. ca-
 2. p̄ p̄sentalem cognitione certitudine ex a. quod

nio etiam supel, videtur sub opioe lati sumpta
ta gare oio differre ab opioe stricti aue pta
Icare opioe lati sumpta pprime diuidi potes
sit in cognitionem ex pimentalem et sum
seu sciam eadente in attestate et in opioem
pressi acceptam; hoc in susceptione et sum
hancina obsecram.

Distingui etiam ex cori ontia p opioe lati
sumpta un oio et singulis speciebus suis, in
Immediata et Mediatam. nam sicut naria
p ois partim sunt Immediata q q p ois a se
dinersas requant demonstrari; Partim mediata
et demonstrabiles, ita etiam contingentes, aut
re Este .1. Post. c. 18. in quo pbat no dari
p grassam infinitam in illis predicatis sex nariis
sua contingentes, et c. c. 26. solum in mediata
oioem describens ait quod sit acceptio se
assensu p ois imediata o naria; tales sunt
q ex termini aliquam vesi similitudine et p
habilitatem habent. c. c. parentes diligunt filios
Ois paup vult ditare, ex qbz deduci possunt
mediata conclusiones ptabiles. Deum si ut
sua, ita etiam opioe tan in gare, tan in specie

Duplex ē; Habituali, et Actuali, q̄ ep̄ dicitur
 tis intelligatur.

Pro extremum
 circa questionem h. a. magna controversia ē an de
 eodem obiecto simul ab eodem tōte possit haberi
 op̄is et Teis. Soty et. Rub. l. c. cum Arte
 et. S. Th. et pleriq̄ veterum negant.

Contra cum Suarez et pleriq̄ recentiorū ait. Non
 dicunt primo, actus incidentia simul circa idē
 obiectum complexum in eodem tōte accidenti
 consistere non possit. Ita docet. S. Th. in 1. 2.
 q. 67. a. 3. et in 2. 2. q. 1. a. 4. et. 5. ep̄. S.
 Augustino, q̄ ait: Quid. n. ē fides, nisi credere
 quod non vides; et ep̄. S. Gregorio dicentes:
 Quae apparent non habent fidem, fides n. ē, ar
 gumentum rerum nō apparentium. Heb. 11.

Ratio ē, q̄a eidentia et incidentia opponantur
 privative, sicut tenebra et Luna, caecitas et
 visus; Ergo non possunt simul in eodem tōte
 consistere. Ex hoc sequitur quod ibidem. S. Th.
 docet op̄is esse sua p̄tā ō posse ē cum
 tōte ad intelligentia principium, vel ad experimentali.

et quavis aliā evidente notitia.
Ratio ē q̄a op̄io sic sumpta eēntialiter
ē invidens, auctore eodē. S. Th. c. a. 3.
Confirmatur hæc conclusio ex eisdem utilissi-
ma doctrina, quā habet. c. a. 4. et de resit.
q. 14. a. 1. Quia illud humanū tū de se no-
dis solet se habere in suis obiectis con-
p̄is iudicandi. Vng ē q̄a ab ipso ob-
iecto sufficienter movetur ino ad assensum
vel dissentium necessitate ut fit q̄a obiectum
vel in se immediate evidens ē, at prima prin-
cipia et sensibilia obiecta, vel p̄ aliud et medi-
ate, ut conclusiones q̄ tam ex primis principiis
tam ex sensu et experientialitate cognitio p̄e-
dantem consequentiam inferunt. Alio modo ē
q̄a ō sufficienter movetur ab obiecto, sed p̄-
terea oportet accedere motionē et impulsam
voluntatis, quod fit quandoq̄ obiectum neutro
modo evidens ē tunc. n. voluntas ad credendum
vel opinandum movet et impellit illud in
sibi, ut ex. S. Th. 2. 2. q. 1. art. 1. c. 3.

Ex q̄b̄g ita p̄batur assertio. In illis sua
 sponte necessitate ad assertam vel dissentiam
 suo obiecto p̄bendam tunc voluntatis motus seu in-
 pulsus et consentes etiam alij illis ab ea causa
 dependentes tunc o habent, De quocumq̄
 liquet obiectum e cadere in se vel in alio, tunc
 illis proprie natura necessitat o quoad speci-
 ficacionem. Ex tunc o habet tunc nllj alij nec
 videt, iniqui sunt fides et opio p̄bende sumpta.
 Dico 2do, Habitu eadentes et invidentes o por-
 se simul in eodem hito e. Ratio e q̄a habitus
 eadent nter se oppositione habent quā alij.
 Ex utraq̄ conclusione 3 modis, supra de opio
 amissione relatis adiungi poterit quartus, q̄ e ac-
 quisitio sua vel notitia eadentes.

Dico 3tio, Opio q̄ habet habitalem formam di-
 nam accepā nec can fideā nec can fide divina
 nec can nlla alia causa cognitione tunc habet
 in eodem circa idem obiectum complexū.
 Itaq̄ ex coi recte docent. Conim q̄ 2o ar. q̄a
 fide et ois causa cognitio reddit cognoscantem
 inq̄nabilem, et aque castum e. Ratio n̄turaliter

De oppositi falitate, *legit. J. 1. Post.*
c. 2. *Confirmatus* qd mi possibile e actu
simul iudicare aliqd o posse se aliter
habere et posse se aliter habere, in hinc
contradictoria. Idem consequet etiam di
cendu videt de habitibz huiusmodi actum in con
dem quam acty inter se oppositiore habere nite
antur. *Dico 2to, Acty q tu nate ob*
iecti nate et sunt possant e simul, ad hanc
idem Conim. ar. 1. et Sol. q ait J. 1. o
e locum de tali q. 1. Probatur can
de circa differantia ex regressa demonstrati
o in quo pmissa p se nota p habitum principi
oran, nil nisi a posteriori se pbarat et cogno
scuntur demonstrare q. 1. et 7 experimentali cogni
tione nitebat sicut demonstrat p p q. 1. 1. 2
intelligentia principiorum: tum qd fortitudo q. a
ctu non habet ad potestatem tu a iudicio no videt
habere negantiam cum actu q oio casty. e. 1. q. 1.
actu potest. opiora p pte dictam circa idem obier
ctu complexum no possint simul contistere in sua
et toto genere ab ea differre. Vide plura apud
Sol. et Conim.

ARTICULVS .11.

Quomodo scientia a principiorum intelli-
gentia et a sapientia differat?

Distinguiamur sciam ab is cognitionibus q̄ o sunt vir-
tutes intellectus, restat ut eam etiam a 4 virtutibus
gras Artes b. Eth. c. 3. et seq. tradit, sciungam.
et si hoc a eam a duabus speculationibus, n. seq. u.
ad Operibus discriminabimus.

Quod ad principiorum intelligentiam, eam vel actu-
alem vel habituales de q̄b n. A. 7. Concludis.

Utriusque realiter ac specie differat a scia; pri-
ma pars p se nota e, q̄d q̄ possit scire de n. i. a
scitum ep i scire ac sciri. Secunda pars tradit
tur a Gillis. l. 1. m. b. c. 2. ep Arte, c. 6. Eth.
c. 6. et. 7. et. 2. Post. c. 18. et ep. S. Th. con-
tra. Sylu. et q̄batur ep diversitate motui, nam
primit principijs p se et absq̄ ullo alio motus ex lon-
ta itelligi n. i. natura Damasco testatost apprehen-
dunt assentimur ad conclusionibus non nisi p alia
media realiter ab ipsis distinctum nempe p prin-
cipiorum essentia assentimur.

Intelligentia principiorum distinguitur specie
p. diversitate betarorum, ut recte Coni or p. Post.

304
c. 23. a. 2. c. 2. et Rub. tr. 1. n. 20. Ratio est
quod principia sine alio motivo assentimur
quodam parietem abum aspiciunt. Sed si vel
ang. terning varietur etiam in pariete pictura cog
nitioes variabuntur atq. non ab altera hanc
suis distinguetur quae aspectus albi et nigri.

Intelligentia principiorum dicitur in praktico
et speculativo ita docet Plotinus. 2. Ennech.
et. 9. Th. 1. p. 4. ass. 3. est. et. et. et. et.
Practica est quae circa actiones vel morales vel artisti
ciales tractatur, huiusmodi sunt istae. Deo est co
tenus, parentes honorandi, virtus amplectenda
sicuti rationem vivendam; et ista, terra est ferrea
ligna, domus est edificium ad nichilum a caeli mu
nyis defendendos extructum, demonstratio gignit
fiam, Topicus opium, Officio rei sententiam ex
plicat. Moralium principiorum intelligen
tiam habitualem Ethici et Theologi cum
S. Th. 1. p. 9. 29. vocat Synthesin, cuius
officium in eo consistit ut intelligat ad bonum
et marmarum de malo etc. differunt ista prin
cipia quod speculativa fere docentur ab sen
tentialibus Officiis cuiusque rei speculativa: practica
u. ex Officiis finium operum, ut in c. 25.

dictū. Considerat tū oīa p̄cipia p̄tina
 videt quod si q̄ quod not ming nota sunt,
 minores nobis p̄ Inductiōe et experientiam, et
 singularibz acceptam et fise docet Arlet. c. u. 2.
 Cor. quod oī ita intelligendū ē, ut q̄dā fallant
 quasi p̄tina p̄cipia cognitiō et dilectio
 p̄ Inductiōe accipi debet, sed hoc modo tantum
 quod experientialis et videtur et singularibz
 hausta cognitiō conferat et inuet illū utū ad
 p̄cipia terminos bene apprehendendos, q̄
 apprehensione facta illibz. hanc p̄tina p̄cipia
 et lapis e sublimi deorsum sentas p̄cipia
 apprehensis p̄bet essentia uel differētia ut et cō
 tūta bene docet Tol. in fine Rod. a p̄d que
 de hac et plura scita utilia legi possunt.
 Maior circa hanc q̄ difficultas ē, an habiti p̄cipia
 cipia sola tū differēt ab illis utō, ut in Du
 rando docet Lotz, et Gregorius de Valentia Tom.
 2. disp. 4. q. 3. pu. v. an reditē, ut sentire
 videtur Arlet et experientia docet. S. Th. 2. contra
 gentes. c. 78. et. 1. 2. q. 5. v. a. 1. Fermilian et
 Caiet. ibidem in Comm. 1. Cor. c. 1. q. 1. v. 4. Rubig

tr. i. n. r. Gasq. 1. 2. disp. 79. c. 3. H. Jor.
Jur. mor. l. 3. c. 21. Verag. tunc q. babilis
E. ut posteriore priori pferamus. tunc pp
authoritatem tunc pp hanc rāem. Illud ut
phabita terminorum apprehensione et p cog
nitis principijs eodem modo se habet ad co
clusionem scibilem sicut se habet ad principi
apprehens coram terminis, quod dicitur in hanc
nes p inde ac principia eade abstant et p
necessitant illam quoad specificationem. It
circa conclusiones scibiles atq. oī contronotia
datur aliq. habitus q. realiter ab intelligendi
potentia distinguitur. Itē etiam circa prin
cipia. Itē obviunt primo habitus o. datur
nisi aliq. post frequentē usum experientia
expiatur se promptis delictabilibz opati, quā
pzig sed ppris ac p se notis tam ante, quā post
assensu frequentes dicitur sem p equē facile
asserenti videntur. u. g. quod si hūc sit ego
et quod oī Totum si. magis sua parte. Ergo
non accipitur aliq. habitus realiter ab illa
dicitur. Ideo concessa maiore, negando minorem,
expimat. u. quo sapig etiam notissimis principijs

asserunt tanto nos se promptiores facilioresq;
 praesertim circa principia paulo abstrahiora, niq;
 rotas quod nos. Obvium ideo, tanta tam agra
 re habitum q^{ue} potentia q^{ue} habitum capacitate
 aliqua in differentiam habent respectu eoru^m actu
 quos exercent. Ita de iis legibus sensib;
 ut in regent habit; Sed intellectiva poter
 ut in prima principia prima; potest nulla ha
 bet in differentiam si deo nisi illis affecti
 si dicit. Ideo primo si hoc rati aliq^{uod} q^{uod} probat
 eos necesse est non dari habitum iis. Ideo
 ideo, illis humana, circa prima principia,
 alia quod exercitiam est liberam et in differentia.
 et cum certum solent tam variis et frequenter
 nimis imperfecte apprehendi sentire significat
 ac proinde habitum principiorum bene indigere
 ad eos in p^{ro}bandis. Ex dictis colligi
 et manifestum principiorum est actum multo sim
 pliciorum, niq;^{ue} compositivum q^{uod} assertu conclu
 sionum signa illa nil aliud q^{uod} obiecto habet
 quam principia q^{uod} se notum simpliciter app
 hensione coram: et sicentiales affectus ad
 de compositivis est et inter illa officia, q^{uod} in p^{ro}bandis.

unius complexio iudicio competere dicitur, in
 fideliter connotat alioq. includit ipsa p[ri]nci-
 pia seu medium p[er] quod evidentes iudicare
 debet conclusionis predicatu[m] d[omi]ni, conveniens et
 p[ro]pterea etiam evidentes iudicare debet d[omi]ni
 te consequentia ut ex i[st]o b[ea]t[us] Gillig. l. i. r. 4.
 c. 7. n. 8. et. g. Doull.

Ut dixerimus sic a sapientia intelligitur
 E[st] duas collectiones opinionum, circa unum p[ri]nci-
 pium sicut docet d[omi]n[us]. Nam Gabrielis. b. Eth.
 tr. 2. c. 3. et. 7. cum multis putat sapientiam
 esse unum habitum, sed conflatum ex duobus, scilicet
 p[er] se habere principia et scire quod p[ro]bat
 ex ista d[omi]ni dicente. Sapientem ergo
 scire ea scire q[ue] ex principijs cognoscantur, sed
 etiam circa principia dicere vera oportet.
 Quare sapientia erit illib[er] et scia, et quasi
 habens caput scia vera p[ro]bativissima.
 Contra Gillig. l. i. r. 4. c. 9. n. 9. et Corin.
 1. Doct. c. 2d. q. 1. a. 1. ex eode[m] scilicet. c. 7.
 et. S. Th. ibidem. l. 5. et. 1. 2. q. 57. a. 2.
 et c[on]t[ra] i[st]a scia recte docet sapientiam esse
 ad conflatum ex principioru[m] et scia habitib[us] d[omi]ni
 esse nobilissimam quandam scia in i[st]o sum p[ro]bativissima

quod mediante lumine videmus ut ex merito
cel. Socr. 6. mel. 7. 10. et S. Th. 1. 2. q. 8
a. 3. et 7. 57. a. 2. ad 2. Et quod tunc non
sequitur quod. Quod cum talis p[ro]p[ri]e
bitum principiorum non distingui a scia-
sionu[m] et sapientia. ne habet et quod p[ro]p[ri]e
cipiorum scionu[m] et ante conclusionem p[ro]p[ri]e
tar, et deniq[ue] principia simul et
cum conclusionibus p[ro]p[ri]e scionu[m] et p[ro]p[ri]e
tialia p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e: tam q[uam] sapientia. et
physica quoad p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e t[ame]n conuenit
in alijs scijs in eo quod tunc conclusiones q[uod]
deducit, sed q[uod] hoc diffe[re]nt quod tam magis
alianu[m] scientia p[ro]p[ri]e contra p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
talanda[rum] regulari conformate possit, ad d[er]i-
one[m] ad impossibile, ad p[ro]p[ri]e terminu[m] p[ro]p[ri]e
plicose[m] ut fatis scionu[m] et lig et Sol. supra
7. 2. a. 3. cit.

ARTICULVS III.
Quomodo Scientia a Prudentia et
Arte differat?

Art et Prudentia conueniant p[ro]p[ri]e quod ubiq[ue]
ut Practica seu Operativa cognitio p[ro]p[ri]e et

Habitudo p[ro]tinent ad illam p[ro]cedit ut docet
 S. Th. in. 1. 2. q. 1. 1. Deinde quod utrag[ue] sit
 discursiva ut p[ro] i[n]t[er]ia docet Fol. 1. 2. 3.
 c. 2. 3. et Sicut q[ue] Tom. 2. in. 3. p. 1. 2. in mee.
 patet Arden de Ludentia accidentali ha[ec] tu
 differre a t[er]cia et utrag[ue] discurs[us] debet ha
 vere in i[n]t[er]ia singulare et fere speculativa: nisi
 t[er]cia. T[er]cia et p[ro]cedit, ut q[ue] Arden docet.
 S. Th. 6. Eth. 1. 1. q. 1. et Sicut 2. de N[atu]ralia
 1. 1. et constat his exemplis ut p[ro]cedit. Simi
 li fere modo ratiocinatur. Quia a potestate et
 divite e[st] danda elemosina. Ad h[oc] . 1. 2. Joannes
 e[st] pauper et ego bene poss[um] illi dare; ergo huic
 Joanni d[omi]ni. Sic a[ut]em hoc fere modo p[ro]cedit.
 Domus edificanda e[st] ex bonis lignis, in terreno
 loco. Sed ista sunt bona ligna et in hoc loco e[st]
 terra solida; Ergo ex his lignis in hoc loco
 edificare domus poss[um]. Doctores utrag[ue]
 insistant circa contingencia et q[ue] dicitur se ha
 bere poss[um] calthore. Sicut d. Eth. 1. 1. q. 1. item a
 brag[ue] circa singularia; Calceam . n. curat medic[us]
 non hominem communem n[on] p[ro]pter ex dictis q[ue]

patet non conclusio reglarum detractione par-
tem premissarum ex quibus altera diphing singu-
larum debere. Et haec sicut sunt specula-
tiones supponant habitum principum ex quibus
suae conclusiones inferant sic etiam Aristoteles de Prae-
dicamentis sua dictionum de conclusiones colligat
partim ex Universalibus principibus quod dicitur
in notis et a principibus habitum accipit
vel certe in aliqua sua practica quod sub
alterante demonstrabit, et quod Paulus in
doct. Arist. op. Et. c. 3. et quod Aristoteles mecha-
nicar. mirat. in. 1. Doct. c. 7. n. 19. apud Tolet.
partim ex premissis saltem una per cognitionem
experimentalem quod dicitur in nota adem. d. Eth. c. 7.
et. 1. met. c. 1. Dum autem in attentionibus ad atti-
onem et affectionem magis confidendum est in iure
cepto et in singularibus narrato, quam necesse est
attente per Universalium verum autem praedic-
tum in iure tunc narrato est, et bene movet
Bicolominis gradus. c. 19. - Quia utraque
magis spectat veritatem practica quam speculativa

ea eade fit ut licet minor p[ro]p[ter] speculatiue
 falsa sit, si tamen ea sequatur conclusio, sine
 diuina prudentia et fidei practica utrum
 ut ait dicitur, et experientia p[ro]bat q[uod] q[uod] n[on] g[erit].
 hoc dicitur et auaro quem pauper e[st] pruden-
 ter credit. Dat decemog nam, uel in aliquo lo-
 co re ipse in p[ro]p[ter] quem debita diligentia ad-
 m[on]ita ipse iudicauit de un[de] suita adificat
 uel in uigmodi conclusiones practica in id
 g[erit] euenit, speculative falsa sint relata
 t[ame]n ad fine prudentia re artu vera sunt, q[uod]
 veritas practica auctore fide. b. Eth. c. 2. et
 in fine, e[st] conformiter ad rectam appetitum
 sine intentionem finis. Recta in qua uel non
 rali necessitudine quam prudentia ep[iscop]i g[erit] uel ar-
 tificiali t[ame]n uel ex arte h[ab]et. It[em] licet
 conclusio practica in ordine ad suu obiectu
 falsa sit t[ame]n in ordine ad finem ad arte ma-
 nentem uera e[st] p[ro]p[ter].

Differunt tñ inter se Ars et Prudentia, quod
hæc versatur circa morales operationes, & scilicet
de plerumq; ab arte vocantur præcepta, & con-
servationes, & plerumq; ab arte vocantur præcepta, & con-
servationes etiam dii possunt habere et generis hu-
mana voce præcipi, ut ep. q. 2. a. 4. constat
hinc habitualis Prudentia definitur ab arte
1. Eth. c. 5. Habitudo cum vera ratione ut
ag circa ea q; bona et mala homini sunt, unde
ibi definitur recta ratio agibilium q; effectus
tam actuali quàm habituali Prudentia consistit
quodam etiam cum arte definitur ab eodem recta
ratio factibilium, & habitualis a. c. 4. dicitur
Habitudo cum vera ratione effectivus, in
ca quâ diffinitione notanda est ep. Gregorius de
effectivitate ita late sumenda est, ut omni
actione cum q; morales non sunt sine Inmanibus
transcendat comprehendat ut possit in
& dicantur serviles, eo quod versentur circa
res q; corpore operantur serviles, quod est
est servus animi, et ad artes q; dicantur liberales

eo quod aiaa libeora hois pacem gicolant
gras, hoc verca complectatur.

in qua Trapp, Nao, Numeri, Tong, Logy, Arith
hoc e Grammatica Rhetorica Dialectica
Luthenica Musica, Geometria, et Astrologia
Dicitur in 17 reg, Officia habitus, ut ex de
datur ino In prudentia et Inertia q sunt
hanc inuasi, et Inertia. Da, authore, hote
dian e habitus tu o e falsa efferting, circa
id quod dicit e sty niter pt, In prudentia
u. ante e habitus un, alia rase abing circa
ca e bona et mala tu sunt. Deinde.
Cito q dicit se tam pta p inde pt ad fallor
na e uero sty me in D.

Ex hi tate patet primo tiam presentim
speculationem de qua sola locuty e Arty in
Virtutem intellectualium enumerat, ab utraq re
et Inertia, quod pta sua ppta dicit tu nar
salut circa Inueneralia; Arty u. et Pruden
tia ptaque quod magi practica qua specu
lationem veritatem pte de d. ueritatem circa

m m m

singularia, p̄ median singulari cognita.
 Dabit deo logicam Boetii, qualem
 Universales conclusiones ex principiis p̄
 notis demonstrat eā p̄can de non t̄m̄
 et Practicā seu Opativā p̄inde s̄t. t̄m̄
 In qualem ex Universalibus seu p̄ Habitu prin-
 cipiorū seu p̄ scientialem Logicā p̄sonam
 tis singulari atq; et dicitur in regu-
 lare de modis differēti, conclusiones dicit
 eā ut ex artibus p̄p̄ie dicitur, p̄q; t̄m̄.
 Sed haec de scia, et in ipsis scientiā pro-
 gano ad Ludē et G. otiaa Op. M. Dii.
 oīum, calitum, dicitur efficiant.

